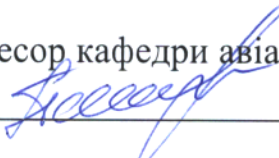

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АВІАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**Методичні рекомендації до виконання
КУРСОВОГО ПРОЄКТУ**

**з дисципліни «Психологічна служба»
за спеціальністю 053 «Психологія»**

Укладач:
професор кафедри авіаційної психології
 Л.В.Помиткіна

Рекомендації розглянуті та схвалені на
засіданні кафедри авіаційної психології

Протокол № 7 від «28» 08 2023 р.

Завідувач кафедри Л.С.Яковицька

Метою виконання курсового проекту (КП) є: засвоєння знань та вмінь у побудові технології психологічної допомоги клієнтам з широкого кола проблематики та різновікової категорії.

У результаті виконання курсового проекту студент повинен отримати наступні **навички**

Програмні результати навчання:

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Додаткові програмні результати:

ПРН12. Володіти навичками в області наукової комунікації та знаннями щодо найновіших досягнень області психології

ПРН13. Здійснювати професійну самоосвіту, самовдосконалення та саморозвиток, враховуючи запит організацій та установ, а також специфіку та спрямованість їхньої діяльності, в тому числі в авіаційній галузі.

ПРН14. Вміти організовувати просвітницькі заходи психологічного спрямування із застосуванням сучасних підходів до підтримки психологічного здоров'я особистості поза професійного середовища та у

професійному середовищі, що передбачають умови невизначеності, екстремальні та кризові умови.

У результаті виконання курсового проєкту студент повинен набути наступні **компетентності**:

(К). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, консультаційну, психодіагностичну та інші) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Додаткові компетентності:

СК12.Здатність до фахового спілкування з непрофесіоналами у різних галузях, в т. ч. і в авіаційній галузі.

СК13.Здатність застосовувати методи психодіагностики, консультування, психокорекції в індивідуальному та груповому форматі з урахуванням специфіки професійної діяльності у різних галузях, в тому числі в авіаційній галузі.

СК14.Здатність аналізувати роль психологічних чинників при оцінюванні ефективності професійної діяльності в екстремальних, кризових умовах та умовах невизначеності у різних галузях, в тому числі в авіаційній галузі.

У процесі підготовки та захисту КП магістр **повинен продемонструвати:**

- здатність до самостійного творчого мислення;
- володіння методами та методиками наукових досліджень;
- здатність до наукового аналізу, формулювання положень та висновків;
- уміння побудови методики допомоги клієнту та використання її у науковій, викладацькій та практичній діяльності.

КП повинен **містити** (25-30 стр.) :

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ (актуальність дослідження, об'єкт, предмет, мета, завдання, практичне значення) до 5 стр.;
- основну частину (1, 2, 3 розділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Титульний аркуш роботи оформляють відповідно до визначених вимог (дод. А).

Розділ 1 є теоретичним, він містить результати теоретичного вивчення проблеми. У формі аналізу літературних джерел з обов'язковим посиланням на їх авторів (і відповідні джерела зі списку використаних джерел) послідовно розкривають суть проблеми, аспекти та питання її вивчення, з'ясовують основні поняття, їх суть, висвітлюють та аналізують наявні дослідження з обраної проблеми.

У **розділі 2** вказуються методи, методики (тести, опитувальники, можливо авторські анкети...), які дозволяють дослідити проблему емпірично (розділ обсягом 2-3 стр.).

Третій розділ (це основна практична частина), як правило, присвячений формувальному етапу дослідження, який передбачає цілеспрямований вплив з метою досягнення певних змін у прояві чи становленні досліджуваного психічного явища у людини. Це може бути технологія розвитку чи корекції чи профілактики проблеми, зазначеної в темі (тренінгова програма; застосування окремого підходу з психотерапії, набір вправ, аутотренінгів, психологічних настроїв, усього, що на погляд автора допоможе вирішити проблему. Особливою заслугою автора може бути власна розробка окремого підходу чи заходу чи вправи...тощо.

У кінці основної частини роботи наводять **висновки**, в яких узагальнено викладають найважливіші результати КП на всіх етапах. Загальні висновки виконують роль закінчення, зумовленого логікою проведення дослідження, у формі синтезу накопиченої інформації. Це послідовне, логічне викладення отриманих підсумкових результатів та їх співвідношення із загальною метою і конкретними завданнями (1-2 стр.).

Список використаних джерел – це одна з важливих частин КП, котра відтворює самостійну творчу роботу студента. Потрібно посилатися на джерела, з яких використано матеріали, окремі результати, ідеї чи висновки для розробки власної проблематики. Такі посилання дають змогу відшукати літературні джерела і перевірити достовірність цитування певних наукових робіт, допомагають з'ясувати їх зміст, обсяг, мову тексту (від 15 посилань!).

Приклад оформлення першоджерела:

1. *Помиткіна Л.В. Професійна самореалізація психолога в практичній діяльності / Moderní aspekty vědy: XIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2021. str. 27-36.*

2. *Помиткіна Л.В. Професіоналізм та ключові компетентності психолога-викладача: суб'єктивний аналіз / Наукові інновації та передові технології (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2022. № 1(3) 2022. С.389-398.*

Посилання в тексті на джерела зазначають їх порядковим номером у списку використаних джерел, який позначається у квадратних дужках, наприклад [5]. Коли у тексті наводять цитату чи якісь конкретні дані з джерела, то вказують відповідну сторінку, наприклад: [5, с.257].

Додатки. Допоміжні або додаткові матеріали, що переобтяжують основну частину КП, але потрібні для повноти її сприймання, доцільно вносити до додатків.

Оформлення КП: роботу виконують на комп'ютері, дотримуючись таких вимог: шрифт Times New Roman, розмір 14 кеглів, інтервал 1,5; поля: ліворуч – 25 мм, праворуч – 10 мм, згори та знизу – 20 мм. Абзацний відступ повинен бути однаковим по всьому тексту роботи і дорівнювати п'ятьом знакам (1,25 см). Сторінки нумерують арабськими цифрами наскрізною нумерацією по всьому тексту. Номер сторінки проставляють у правому нижньому куті сторінки без слова сторінка і розділових знаків. Нумери сторінок проставляють, починаючи зі сторінки з заголовком «ЗМІСТ».

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують у межах розділу (номер складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка: наприклад: Рис. 2.5.). Номер ілюстрації та її назву розміщують під ілюстрацією.

Таблиці, відповідно, позначають: «Таблиця 1.2», надпис розміщують у правому куті над назвою таблиці, а саму назву друкують по центру.

Перелік тем для курсового проєкту:

1. Психологічна служба в організації: формування колективної мети.
2. Психологічна допомога з приводу сумісності членів бізнес-організації.
3. Робота психолога щодо мотивації персоналу авіаційної організації.
4. Реабілітаційна психологічна робота з потерпілими цивільними, що перебували у зоні воєнних дій.
5. Психологічна допомога військовим, що повернулися із зони воєнних дій.
6. Психологічна робота з людьми, що втратили сенс життя.
7. Розвиток конструктивної життєвої позиції студентської молоді в нестабільних соціальних умовах.
8. Основні методи роботи з підлітками щодо розвитку позитивної комунікації.
9. Робота психолога щодо формування позитивних цінностей у підлітків.
10. Психологічна робота зі страхами: види та методи.
11. Корекційна робота психолога щодо подолання людиною страху критики себе та своїх дій.
12. Психологічна робота з людьми, які мають страх темряви.
13. Психологічна допомога особистості з розладами з приводу негативних сновидінь.
14. Сни і сновидіння та їх види: особливості відпочинку людини під час сну.
15. Напрями роботи практичного психолога з особами, що повернулися із зони воєнних дій.
16. Геронтопсихологія: напрями психологічної допомоги людям похилого віку.

17. Психологічна допомога працівникам авіаційної галузі: подолання професійних криз.
18. Застосування позитивних психологічних настроїв у роботі з клієнтами.
19. Використання аутотренінгів: методи розробки та складання.
20. Психологічна допомога юнакам та молоді у виборі супутника життя.
21. Психологічна допомога сім'ї, що на межі розлучення.
22. Допомога сім'ї у подоланні кризи 3-х років дитини.
23. Психологічна допомога батькам і дитині у період підліткової кризи.
24. Психологічна профілактика підліткового суїциду.
25. Допомога психолога у професійному самовизначенні особистості.
26. Методи підготовки старшокласників до сімейного життя.
27. Психологічна корекція проявів девіантної поведінки школярів.
28. Робота психолога в закладах реабілітації неповнолітніх.
29. Реінтерпретація негативних чи обмежуючих переконань особистості.
30. Попередження розвитку самотності в юнацькому віці.
31. Подолання комп'ютерної залежності особистості.

Рекомендована література

1. Василенко І.А. Методичні рекомендації до дисципліни «Сучасна психологічна служба: організація та функціонування» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія, Одеса, 2021. 26 с.
2. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія. Вступ до спеціальності. К., 2019. 281 с.
3. Кузьо О. Основи психологічної практики : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.
4. Панок В.Г. До побудови моделі сучасної психологічної служби системи освіти. К., 2019.
https://lib.iitta.gov.ua/717397/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%B%D1%8C_%D0%9F%D0%A1_2019.pdf
5. Помиткіна Л.В. Професійна самореалізація психолога в практичній діяльності / Moderní aspekty vědy: XIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2021. str. 27-36.
<http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/monography-14.pdf>
6. Федорчук В.М. Тренінг особистісного зростання. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 180 с.
7. Організація управління соціально-психологічними службами.
<https://msn.khmnu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=309598>

8. Практична психологія: сучасні реалії та перспективи: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (15 квітня 2021 року) <https://www.yakaboo.ua/ua/praktichna-psihologija-suchasni-realii-taperspektivi-zbirnik-naukovih-prac-za-materialami-vseukrains-koi-students-koi-naukovopraktichnoi-konferencii-15-kvitnja-2021-roku.html>

9. Професійна діяльність практичного психолога.

http://4ua.co.ua/psychology/rb2ad78a5c43b89521206c37_0.html

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці.

Режим доступу: <https://www.facebook.com/UAOPPP.Ukraine/>

2. Психологічна служба в системі освіти України <https://ukua.facebook.com/groups/psyua/>

3. Психологічна служба: курс лекцій <https://core.ac.uk/download/83535097.pdf>

4. Положення про психологічну службу

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>

Приклад оформлення титульного аркуша КП

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра авіаційної психології

КУРСОВИЙ ПРОЄКТ
з дисципліни «Психологічна служба»

Тема: **ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ПРАЦІВНИКАМ
АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ: ПОДОЛАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КРИЗ**

Виконавець:
магістр гр. ПС №506
Хаустова Вероніка Сергіївна

Керівник:
д. психол. н., професор Помиткіна Любов Віталіївна

Київ – 2023